

Diplomová práce

Autorka: **Jana Paterová**

Název: **Racionalismus a empirismus v etice sociální práce**

Obhajoba květen 2013

Posudek oponenta:

Autorka si vytkla za cíl své práce popsat a analyzovat tři vybrané etické teorie a objasnit jejich přínos pro sociální práci, respektive pro život člověka obecně. Téma práce tedy koresponduje s profilem studovaného oboru. Vybranými etickými teoriemi jsou Kantova racionalistická etika, Humova empirická etika a etika péče. Celkově považují práci za dobře logicky strukturovanou, metodologicky užitečně uchopenou a vcelku srozumitelně podanou. Téma samo o sobě považují za aktuální a užitečné. Autorka v práci podává nejen rozbor a srovnání vybraných teorií, což samo o sobě by stačilo, ale představuje své samostatné myšlení, což cením. Oceňuji dále především to, že teorie nechápe jako návod pro konkrétní situace (nemate čtenáře aplikačními příklady, které pak často vedou k zjednodušenému a prakticistně situačnímu požívání etických teorií) nýbrž je vnímá jako nástroj celkové formace člověka. Dále oceňuji, že se nedopouští jejich mechanického srovnávání, nýbrž upozorňuje na a) jejich dějinnost (že reagují na sebe vzájemně), b) jejich dějinný kontext (reagují na podněty doby) a c) jejich rozličné (a v posledku stejně důležité) akcenty.

K vlastnímu zpracování mám pak následující poznámky. Není pro čtenáře přívětivé začínat text ukazovacím zájmenem jehož předmět je o 5 stránek vpředu. Bývá zvykem v úvodu napřed formulovat cíl, potom strukturu (a metodu), autorka cíl formuluje na konci úvodu – a domnívám se, že formulace v závěru práce je šťastnější. Pokud v úvodu píše o profesionalitě (ke které patří znalosti a dovednosti) a zdůrazňuje, že ona na první místo klade osobní přesvědčení a touhu pomoci druhému člověku, pak bych připomněl, že naše škola se hlásí k pojetí, kde jako rovnocenná kritéria kvality SP se považuje odbornost a lidskost. Toto je deklarováno v každém čísle časopisu SP/SP a považují to za šťastnější než úvahy co je na prvním či jiném místě. Velmi často autorka argumentuje objektivitou, zajímalo by mě co tím myslí; na některých místech je to zřejmé – jinde bych volil jiný výraz, jde jí patrně o širší, obecnější pohled (není mi jasný např. pojem „objektivní otázky“ s. 12, 13 apod.). Přitom ovšem v celé práci sama na řadě míst soc. práci (subjektivně?) zužuje na její vlastní konkrétní představu – když totiž několikrát opakuje, že cílem soc. práce je, aby klient nadále pomoc sociálního pracovníka nepotřeboval, ale dokázal si pomoci sám – pak patrně zapomíná na soc. pracovníky v zařízeních pro lidi s kombinovaným postižením, domovech pro seniory a lidi s

DAT, hospice apod. Několikrát se správně zmiňuje o fenoménu moci v pomáhajících profesích (na s. 12 bych v té souvislosti raději než o nerovnocenném vztahu mluvil o nesymetrickém abych se vyhnul přemýšlení o ceně), očekával bych odkaz na snad užitečnou publikaci v češtině „Nebezpečí moci v pomáhajících profesích“; pokud tematizuje pojmy moci a pomoci soc. pracovníka, pak bych upozornil i na téma jeho bezmoci (publ. A. Gojové); k již zmíněné objektivitě některé texty v Fischer, Etika pro sociální práci, Jabok 2010; pokud zmiňuje sérii článků v SP/SP o etických teoriích, pak k nim patří ještě reagující článek ve sborníku z Hradeckých dnů SP z pera již zmíněného O. Fischera. K literatuře ovšem nemám výhrad, naopak cením si především studium pramenů jednotlivých teorií – výše uvedené je jen marginálním doplněním. Za postřeh také stojí souvislost etiky a druhého pilíře studovaného oboru – psychologie. Autorka to výslovně nezmiňuje, nicméně výlety do této oblasti vnímám na s. 14-16, dále pak v rozboru etiky péče.

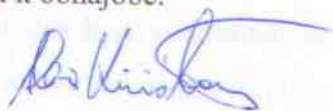
Pokud se týká Kantovy teorie, autorka zmiňuje její význam v akcentaci svobodné individuality a univerzality, zajímalo by mě co soudí o jeho zdůraznění „neinstrumentality“ - domnívám se totiž, že pro pracovníky pomáhajících profesí je důležité uvědomit si, že člověk se nesmí stát nástrojem pro něco a k tomuto vědomí Kantova etika vede. U Humovy etiky by mě zajímala úvaha, jak se tento přístup vyrovnává s nebezpečím populismu (ad kapitola ceněné lidské vlastnosti). K etice péče bych se pak tázal, zda v sobě nemůže obsahovat nebezpečí apriorního předsudku mužského nepochopení...

Pokud autorka na s. 66 vymezuje etickou hodnotu jako takovou hodnotu, která mě přibližuje ke stavu „mělo by být“ (je to její vlastní úvaha?), pak se domnívám, že etickou hodnotou není jen ta, která mě přibližuje k nějakému ideálu (jakému? kdo určuje „co by mělo být“?), ale i ta, která právě ten ideál určuje.

Po formální stránce je práce velmi zdařilá, obsahuje málo překlepů a chyb; po stylistické stránce občas neobratná, s poměrně častým opakováním stejné myšlenky.

Práci doporučuji k obhajobě.

Alois Kříšťan

květen 2013